

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ในครั้งนี้โดยมีสมมติฐานการวิจัยว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านการเมืองจะส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์และสร้างสมการที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ วิธิดำเนินการวิจัยโดยมีกลุ่มตัวอย่าง จากหมู่บ้านในจังหวัดบุรีรัมย์ 23 อำเภอ จำนวน 2,536 กองทุน แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 อำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนชาติพันธุ์ด้านการพูดภาษาไทยโคราช คือ อำเภอ นางรอง หมู่บ้านขนาดใหญ่ บ้านชุมแสง หมู่บ้านขนาดกลาง บ้านสนวนและหมู่บ้านขนาดเล็ก บ้านโคกสงัด ตัวแทนชาติพันธุ์ด้านการพูดภาษาลาว คือ อำเภอพุทไธสง หมู่บ้านขนาดใหญ่ บ้านม่วงใต้ หมู่บ้านขนาดกลางบ้านสัมภะและหมู่บ้านขนาดเล็กบ้านหนองจิก ชาติพันธุ์ด้านการพูดภาษาเขมร คือ อำเภอประโคนชัย หมู่บ้านขนาดใหญ่ บ้านปังกู หมู่บ้านขนาดกลาง บ้านเขว้าและหมู่บ้านขนาดเล็กบ้านละลมพูน โดยรวมกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมดจำนวน 9 หมู่บ้าน กลุ่มประชากรเป้าหมาย ประกอบด้วย คณะกรรมการกองทุน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้และยังไม่ได้รับ รวมประชากรเป้าหมายทั้งสิ้นจำนวน 307 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษานี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ ลักษณะเครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับ ปัจจัยด้านสังคม ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการเมืองและส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับความเข้มแข็งด้านประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรมและด้านการเมือง การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือได้ค่าความเชื่อมั่น .9348 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับคืนแบบสัมภาษณ์จำนวน 307 ฉบับ มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window (Statistical Package for the Social Sciences) ดังนี้

1. สถิติพรรณนา เป็นการพรรณนาถึงรายละเอียดของข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและปัจจัยต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติวิเคราะห์ ได้เลือกใช้ 3 วิธี คือ

2.1 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Multiple Regression Analysis, MRA)

2.2 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis)

2.3 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression

Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

สรุปผลการวิจัยด้านข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.40 อายุระหว่าง 41–50 ปี ร้อยละ 85.00 พูดภาษาลาว ภาษาไทยโคราช และภาษาเขมร ร้อยละ 33.90 , 33.80 , 32.20 ตามลำดับโดยส่วนมากอาศัย อยู่ในหมู่บ้านตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปร้อยละ 99.70 และจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิด เป็น ร้อยละ 42.70 เป็นสมาชิกกองทุน ร้อยละ 58.00 เป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 36.80 ประธานกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 3.90 ที่ปรึกษากองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 1.30 ตำแหน่งในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นลูกบ้าน ร้อยละ 61.90 เคยเป็นคณะกรรมการออมทรัพย์ ร้อยละ 23.5 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 88.90 รายได้อยู่ระหว่าง 10,000 – 20,000 บาทต่อปี ร้อยละ 45.90 ได้กู้เงินจากกองทุน คิดเป็นร้อยละ 55.00 และไม่ได้กู้เงินจากกองทุน ร้อยละ 45.00

1.2 ข้อมูลค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเบี่ยงเบน เกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรพบว่า ปัจจัยด้านการบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม 3.00 และมีความแตกต่างกันพอสมควรจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ (SD.6010) ปัจจัยด้านสังคม อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยรวม 2.99 แต่มีความคล้ายคลึงกันจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ (SD.8406) ปัจจัยด้านการเมือง อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยรวม 2.71 และมีความ แตกต่างกันมากจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ (SD.3717)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้อง

2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

สรุปผลจากการศึกษา พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ใช้ในการวิเคราะห์ไม่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป (Multicollinearity) คือ ไม่มีค่าสหสัมพันธ์สูงกว่า 0.80 จึงสามารถนำข้อมูล มาใช้ในการวิเคราะห์ได้ ส่วนความสัมพันธ์คือตัวแปรตาม คือ ความเข้มแข็งในการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกจำนวน 6 ตัว คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การจัดการกองทุน ทูทางสังคม ข้อมูลข่าวสาร การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและด้าน การเงิน กองทุน และตัวแปรที่ความสัมพันธ์ในเชิงลบมี 6 ตัว ประกอบด้วย การมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก

ความพร้อมทางการเงินของกองทุน ความตระหนักในปัญหาของชุมชน การจัดทำระเบียบ
ข้อบังคับ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานรัฐ/เอกชน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

3.1 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Multiple Regression Analysis, MRA)

เพื่อหาตัวพยากรณ์ที่ดีของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ใน
บรรดาตัวแปรอิสระทั้งหมดจำนวน 12 ตัว และตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการ
ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ตัวแปรอิสระที่มีผลเชิงบวกอย่าง
มีนัยสำคัญต่อตัวแปรตาม มีจำนวน 8 ตัวประกอบด้วย 1) การจัดการกองทุนหมู่บ้าน
2) การออมเงินหรือเงินหุ้นของสมาชิก 3) การจัดระเบียบข้อบังคับกองทุน 4) สมาชิกกองทุน
5) ทุนทางสังคม 6) การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานรัฐ/เอกชน 7) คณะกรรมการกองทุน
หมู่บ้าน และ 8) ข้อมูลข่าวสาร โดยตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว พบว่า สามารถอธิบายการ
เปลี่ยนแปลงตัวแปรตามคือความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 69.9
โดยสรุปตัวแปรด้านการเมืองอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามความเข้มแข็งได้มากกว่าตัวแปร
ด้านสังคม ร้อยละ 28.6 และด้านการบริหารจัดการ ร้อยละ 36.6 ตามลำดับ

3.2 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Hierarchical Regression Analysis)

เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดกับตัวแปรตาม ซึ่งผลการวิเคราะห์
ปรากฏว่าในขั้นที่ 1 ของการวิเคราะห์ตัวแปรด้านการบริหารจัดการอธิบายการผันแปรผลต่อ
ความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ได้เพียง 58.61 และ ตัวแปรด้านการบริหารจั
การที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ เงิน
กองทุนหมู่บ้านที่เป็นเงินออมหรือเงินหุ้นของสมาชิกกองทุน .360 การจัดการกองทุน .220 และ
ตัวของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน .201ตามลำดับ เมื่อเพิ่มปัจจัยด้านสังคมเข้าไปในขั้นที่ 2
เข้ามาวิเคราะห์ร่วมด้วย ปรากฏว่า อธิบายการอธิบายการผันแปรผลต่อความเข้มแข็งในการ
ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 76.62 ตัวแปรด้านการบริหารจัดการกองทุนที่เคย
มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติยังคงมีอยู่ต่อไป ส่วนตัวแปรทางด้านสังคมที่พบว่ามี
นัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรตามความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน คือ ทุนทาง
สังคม .172 (.175) ในขั้นตอนที่ 3. ซึ่งนำเอาตัวแปรปัจจัยด้านการเมือง เข้ามาร่วมวิเคราะห์
พร้อมทั้ง 3 ด้านพบว่า อธิบายการอธิบายการผันแปรต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุน
หมู่บ้านเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 89.94 ด้านการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามความเข้มแข็งใน
การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ การจัดระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน .257 และด้านการติดต่อประสานงานกับภายนอก .147 โดยสรุปตัวแปรด้าน การเมือง
อธิบายการผันแปรของตัวแปรตามความเข้มแข็ง ได้มากกว่าตัวแปรด้านสังคมและ ด้านการ
บริหารจัดการ ตามลำดับ

3.3 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

3.3.1 ตัวพยากรณ์ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรอิสระ (X) จำนวน 6 ตัว จากจำนวนตัวแปรอิสระทั้งหมด 12 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ตั้งแต่ 0.730 ถึง 0.829 นั่นคือ เมื่อ x_1 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.730 และเมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระอื่น ๆ คือ $x_4, x_5, x_{11}, x_9, x_{12}$ เข้าไปในสมการที่ละตัว ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้นเป็น 0.763 0.767 0.811 0.820 และ 0.829 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเหล่านี้ เมื่อทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยค่าสถิติส่วนเอฟ (Overall F-test) พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัว มีอิทธิพลต่อการทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้

ปัจจัยตัวที่ 1 ที่ถูกนำเข้ามาสมการคือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการด้านคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน (X_1) ถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด สามารถอธิบายความแปรปรวนผลต่อความเข้มแข็งได้ร้อยละ 53.30 ($R^2 = 0.530$) มีอำนาจในการทำนายผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ปัจจัยตัวที่ 2 ที่ถูกนำเข้ามาสมการ คือ การบริหารจัดการด้านความพร้อมทางการเงินของกองทุน (X_4) สามารถอธิบายความแปรปรวนผลต่อความเข้มแข็งได้ร้อยละ 58.30 ($R^2 = 0.049$) มีอำนาจในการทำนายผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ปัจจัยตัวที่ 3 ที่ถูกนำเข้ามาสมการ คือ ปัจจัยบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการ (X_5) สามารถอธิบายความแปรปรวนผลต่อความเข้มแข็งได้ร้อยละ 58.90 ($R^2 = 0.008$) มีอำนาจในการทำนายผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ปัจจัยตัวที่ 4 ที่ถูกนำเข้ามาสมการ คือ ปัจจัยการเมืองด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกแบบพหุภาคี (X_{11}) สามารถอธิบายความแปรปรวนผลต่อความเข้มแข็งได้ร้อยละ 65.80 ($R^2 = 0.069$) มีอำนาจในการทำนายผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ปัจจัยตัวที่ 5 ที่ถูกนำเข้ามาสมการ คือ ปัจจัยการเมืองด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุน (X_9) สามารถอธิบายความแปรปรวนผลต่อความเข้มแข็งได้ร้อยละ 82.00 ($R^2 = 0.673$) มีอำนาจในการทำนายผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) ปัจจัยตัวที่ 6 ที่ถูกนำเข้ามาสมการ คือ ปัจจัยการเมืองด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานรัฐ/เอกชน (X_{12}) สามารถอธิบายความแปรปรวนผลต่อความเข้มแข็งได้ร้อยละ 82.90 ($R^2 = 0.687$) มีอำนาจในการทำนายผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน (Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

สำหรับ ปัจจัยบริหารจัดการด้านสมาชิก (X_2) ปัจจัยบริหารจัดการด้านเงินกองทุนหมู่บ้านหรือเงินออม/เงินหุ้นสมาชิก (X_3) ปัจจัยสังคมด้านความตระหนักในปัญหาและสำนึก

ความเป็นชุมชน (X_8) ปัจจัยสังคมด้านทุนทางสังคม (X_7) ปัจจัยการเมืองด้านการจัดตั้งกองทุน (X_9) และปัจจัยการเมืองด้านการจัดทำระเบียบข้อบังคับ (X_{10}) ที่ไม่ถูกนำเข้าสมการ เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (Y) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า $P > .05$ ไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้

3.3.2 สมการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณจะเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน คือ ปัจจัยบริหารจัดการด้านคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน (X_1) ปัจจัยบริหารจัดการด้านความพร้อมทางการเงินของกองทุน (X_4) ปัจจัยบริหารจัดการด้านการบริหารจัดการ (X_6) ปัจจัยการเมืองด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกแบบพหุภาคี (X_{11}) ปัจจัยการเมืองด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุน (X_9) และปัจจัยการเมือง ด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานรัฐ/เอกชน (X_{12}) โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนระดับการ ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ได้ร้อยละ 68.70 โดยมีอำนาจการทำนายผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมการถดถอยพหุคูณที่ได้คือ $Y = b_0 + b_1 X_1 + b_4 X_4 + b_6 X_6 + b_{11} X_{11} + b_9 X_9 + b_{12} X_{12}$ แทนค่า $Y = 0.414 + 0.497X_1 + 5.133E-02X_4 + 1.817E-02X_6 + 0.155X_{11} + 0.104X_9 + 7.978E-02X_{12}$

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านของพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจแก่การนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวนเพศหญิง / ชายมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 53 และ 46 มีอายุอยู่ในระหว่าง 41 – 50 ปี เคยมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนเต็มร้อยละ 23.5 โดยอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเกินกว่า 5 ปี ร้อยละ 99.7 จึงทำให้ได้รับการเสนอชื่อเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยอาศัยประสบการณ์เต็ม ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544 : 46) ที่กำหนดให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีจำนวนหญิง / ชายใกล้เคียงกัน ตลอดทั้งต้องมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน / องค์การทางการเงินในชุมชน

2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 307 คน ในส่วนของตัวแปรด้านต่าง ๆ พบว่า ปัจจัยด้านการเมือง อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยรวม 2.71 โดยเฉพาะด้านการติดต่อประสานงานมีการติดต่อกับหน่วยงานรัฐ / เอกชนในการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยมาก 2.27 (SD.3717) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์แบบพหุภาคี อยู่ในระดับน้อย 2.42 (SD.7814) ด้านการจัดตั้งกองทุน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย 2.82 (SD.3541) และด้านการจัดทำระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย 2.63 (SD.8046) จึงทำให้ไม่สามารถ

ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับนางยุพดี ลาดคำกรุง พัฒนาการจังหวัดบุรีรัมย์ เปิดเผยว่า (2545 : 3) คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระดับจังหวัดบุรีรัมย์ ได้จัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการบริหารจัดการกองทุนและกฎหมาย ประจำปี 2545 หลังจากที่ดำเนินโครงการตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมาครบ 1 ปี ในส่วนของจังหวัดบุรีรัมย์ มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ขึ้นทะเบียนไว้ 2,536 กองทุน ได้รับการจัดสรรและโอนเงินไปแล้ว 2,503 กองทุน ยังไม่ได้รับการโอนจำนวน 33 กองทุน ซึ่งผลการดำเนินการที่ผ่านมา พบปัญหากองทุนหมู่บ้านบางแห่งได้บริหารจัดการเงินกองทุนผิดวัตถุประสงค์ของกองทุน เก่งกว่าปัญหาดังกล่าวอาจลุกลามไปยังกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอื่น จึงต้องมีการฝึกอบรมคณะกรรมการเพื่อให้เข้าใจหลักการบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบ พัฒนาการจังหวัดบุรีรัมย์ก็กล่าวไว้ว่า ที่ผ่านมาจังหวัดบุรีรัมย์มีการดำเนินงานตามนโยบายกองทุน ได้เป็นที่น่าพอใจโดยร้อยละ 60 ประสบผลสำเร็จ ส่วนปัญหานั้นพบในส่วนของการบริหารงานกองทุนไม่เป็นไปตามระเบียบและใช้เงินกองทุนผิดวัตถุประสงค์ และสอดคล้องในรายงานการประชุม ครั้งที่ 1 / 2546 ของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดบุรีรัมย์ (ศูนย์ประสานงานคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด. 2546 : 3) สรุปว่า ยังมีกองทุนหมู่บ้านที่ยังไม่ได้รับจัดสรรเงินในการดำเนินการ

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ประเด็นความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ประกอบด้วย คณะกรรมการกองทุน เช่น ด้านคุณสมบัติและลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการจัดการกองทุนหมู่บ้าน เช่น เป็นมีความรู้ความสามารถ การแบ่งหน้าที่ ด้านทุนทางสังคม ด้านการจัดตั้งกองทุนและด้านการรับรู้ข่าวสาร จะมีส่วนทำให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง สอดคล้องกับ ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 337-347) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็งไว้ดังนี้ องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งจะประกอบด้วย มีบุคลากรหลากหลายที่มีการรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักและเอื้ออาทรต่อกัน รักท้องถิ่น มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำร่วมรับผิดชอบ มีการระดมใช้ทรัพยากรอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ มีการเรียนรู้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเป็นแนวราบ ติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ และสอดคล้องกับสรุปผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประจำปี 2545 (คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง. 2545 : 29-31) ที่ดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านจนประสบผลสำเร็จ เช่น บ้านแกไต้ หมู่ที่ 14 ต.หนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ บ้านล้มกบ หมู่ที่ 7 ต.มะเฟือง อำเภอพุทไธสง บ้านชุมแสง หมู่ที่ 2 ต.ทุ่งแสงทอง อำเภอนางรอง เป็นต้น

ในส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับตัวแปรตามความเข้มแข็ง ประกอบด้วย ด้านการตระหนักในปัญหาชุมชน ด้านการออมเงินหรือเงินหุ้นของสมาชิกด้านการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ด้านสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน การมีปฏิสัมพันธ์ภายนอกแบบพหุภาคีและการติดต่อประสานงาน ที่มีแนวโน้มต่อการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านไม่เข้มแข็ง ซึ่งลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง ชีระพงษ์ แก้วทวงษ์ (2543 : 51-52) กล่าวว่า สมาชิกของชุมชนต้องมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของคนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของคนและชุมชน มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชน สมาชิกทุกคน มีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินการ ติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คนและหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ดังนั้นในทางตรงกันข้ามหากสมาชิกกองทุนไม่ตระหนักในปัญหาชุมชน มีการออมเงินหรือเงินหุ้นของสมาชิกน้อย ไม่ได้รับการชี้แจงในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านไม่มีการปฏิสัมพันธ์ภายนอกแบบพหุภาคี ตลอดจนไม่มีการติดต่อประสานงาน ก็จะทำให้ผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านไม่เข้มแข็งไปด้วย

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในแต่ละด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ เรื่องการอนุมัติให้ได้รับจัดสรรเงินอย่างรวดเร็ว มีความสำคัญ รองลงมาได้แก่การออมเงินหรือการมีเงินหุ้นของสมาชิก เพราะการเงินเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารจัดการโครงการกองทุนหมู่บ้าน ตลอดทั้งการพิจารณาความพร้อมของสมาชิกในการแสดงถึงความเป็นเจ้าของกองทุน คือ การออมเงินและถือหุ้นของสมาชิกกองทุน ปัจจัยด้านสังคม เรื่องของทุนทางสังคม เช่น การละสมมุติปัญญาจากประสบการณ์ ความเอื้ออาทร ความเห็นอกเห็นใจกัน การมีกองทุนเดิมที่เป็นองค์กรทางการเงินของชุมชน เป็นเรื่องหลักการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ทำนองเดียวกันกับการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของ ประเวศ วะสี (2541 : 47) ได้อธิบายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้และประสบการณ์ที่สะสมมาในอดีตของผู้นำหรือปราชญ์ท้องถิ่นสามารถนำไปแก้ปัญหาและดำเนินชีวิตในทุก ๆ ด้านของชุมชนองค์กรใดหรือเครือข่ายใดที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นมากและหลากหลาย จะทำให้องค์กรหรือเครือข่ายนั้น มีฐานความรู้ความสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาได้อย่างกว้างขวางและในปัจจัยด้านการเมือง เรื่องที่เกี่ยวกับการจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน เช่น การชี้แจงแนะนำและการติดต่อประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยสำคัญด้านการเมืองซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์กรของ ธงชัย สันติวงษ์และชัยยศ สันติวงษ์ (2542 : 42) กล่าวถึงปัจจัยในการบริหารองค์กร หมายถึง บรรยากาศแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของกลุ่มองค์กร โดยแบ่งออกเป็น 2 ขอบเขตด้วยกัน คือ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในองค์กรเช่นเดียวกัน

ธีลาภรณ์ นาคทรพรพและคณะ (อ้างใน อนุชาติ พวงสำลีและอรทัย อาจอ่ำ. 2539 : 246-247) ได้กล่าวถึงการจัดการกลุ่มหรือองค์กรชุมชนว่า กฎกติกา เป็นข้อปฏิบัติร่วมกันของกลุ่มหรือองค์กร เป็นการกำหนดพฤติกรรมของสมาชิก กลุ่มที่มีความเข้มแข็งจะมีการกำหนดระเบียบและกติกา ซึ่งกติกาทั้งหลายจะมาจาก การแสดงความคิดเห็นและตกลงร่วมกันของสมาชิกนั้น แสดงให้เห็นว่า องค์กรที่มีความสัมพันธ์กันและมีกติการ่วมกันจะเป็นพื้นฐานของความเข้มแข็งของชุมชนทุกองค์กรเสมอ

5. เมื่อนำตัวแปรอิสระทั้ง 3 ด้านเข้าร่วมวิเคราะห์พร้อมกัน พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในเชิงบวกจากความสำคัญมากไปหาความสำคัญน้อย คือ

- 5.1 การจัดการกองทุน
- 5.2 การออมเงินการถือหุ้นของสมาชิก
- 5.3 การจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน
- 5.4 ตัวสมาชิก
- 5.5 ทูทางสังคม
- 5.6 การติดต่อประสานงาน
- 5.7 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 5.8 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

แต่ประเด็นที่ควรแก่การนำมาอภิปรายผล คือ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งในการดำเนินกองทุนหมู่บ้านในเชิงลบ 4 ตัว ประกอบด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกแบบพหุภาคี $-1.05E-02$ (-1.710) หมายความว่า การที่จะให้มีความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านนั้น จะต้องไม่พึ่งพาทูทางนอกหรือพึ่งพาให้น้อยที่สุด สอดคล้องกับหลักปรัชญาของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2544 :18) ที่เน้นให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตชุมชน และการบริหารจัดการด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาตนเอง และนอกจากนี้ในคู่มือชุดวิจัยชุมชน ของบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน (สำนักงานสถาบันราชภัฏ. 2545 : 112-114) สรุปในทำนองเดียวกันว่า การพัฒนาสังคมที่ฟากกันอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเป็นเวลานาน ก่อให้เกิดทริเจนที่สำคัญของนักพัฒนาว่า ความพยายามในการแก้ไขปัญหาและเปลี่ยนแปลงชุมชนโดยการหยิบยื่นความปรารถนาดี เมตตาจิต และทรัพยากรอื่นใดจากคนภายนอกชุมชนเพียงลำพังนั้น ไม่เคยประสบความสำเร็จที่ยั่งยืนถาวรได้เลย แต่ในทางตรงกันข้ามการพัฒนาในแนวตั้งกล่าว กลับไม่ได้ทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์เท่าที่ควร แต่ทำให้ชุมชนที่ได้รับการพัฒนาดับต้องพึ่งพาคนและทรัพยากรภายนอกชุมชนมากขึ้นและบ่อยครั้งที่การพัฒนาก่อให้เกิดปัญหาสังคมติดตามานานับประการ ทั้งที่มีการวางแผนในการให้ความช่วยเหลือตามโครงการต่าง ๆ เป็นอย่างดี เช่น ส่งผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างแท้จริงเข้าไปศึกษาปัญหา ศึกษาชุมชน และเสนอ

แนวความคิดที่ยอดเยี่ยมโดยจัดสรรเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าจำนวนมหาศาล แต่ผลกลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ประเด็นปัจจัยความพร้อมด้านการเงินกองทุน ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย -0.727 (-6.589) ซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อกำหนดเกี่ยวกับการรับฝากเงิน (ฝากสัจจะ) ในการถือหุ้นและการชำระเงินหุ้นการจัดสรรผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากดอกเบี้ย หรือผลประโยชน์จากการลงทุนที่เกิดจากนำหุ้นไปลงทุน ไม่มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและเงื่อนไขกองทุนเดิม ตรงกับข้อเสนอแนะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการการติดตามส่งเสริมการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จังหวัดบุรีรัมย์ (สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์, 2545 : 144) ว่า การกำหนดการถือหุ้นแรกเข้าอย่างน้อย 1 หุ้น ๆ ละ 10 บาท โดยไม่ได้กำหนดอัตราสูงสุดไว้ทำให้เกิดช่องว่างให้คนมีเงินมากกว่านำเงินมาลงทุนเพราะได้ค่าตอบแทนมากกว่า อีกทั้งการกำหนดให้ชำระค่าหุ้นตายตัว ไม่มีความยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องกับกองทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน นอกจากนี้ปัจจัยความพร้อมด้านการเงินกองทุนยังเกี่ยวข้องกับการผ่านการประเมินความพร้อม (กทบ.2) จนถึงการอนุมัติเงินโดยคณะอนุกรรมการในระดับต่าง ๆ (กทบ.4-5) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ใกล้ชิดนักการเมือง จึงทำให้ไม่เกิดความโปร่งใสในการอนุมัติเงินจัดสรรหนึ่งล้านบาทไปให้กองทุนหมู่บ้านดำเนินการหรือเกิดความล่าช้า สอดคล้องกับข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการการติดตามส่งเสริมการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จังหวัดบุรีรัมย์ (สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์, 2545 : 116-141) ว่าคณะอนุกรรมการระดับจังหวัดบางท่านที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนมีความใกล้ชิดกับนักการเมืองพรรครัฐบาล ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ารัฐบาลต้องการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ จึงคัดเลือกแกนนำของตนเข้ามาดำเนินการเพื่อเกิดความคล่องตัวในการประสานงานที่ดี ผู้ติดตามฝ่ายภาครัฐควรเป็นบุคคลที่มีความโปร่งใส ชัดตรง ไม่เห็นแก่พวกพ้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน

6. แต่เมื่อนำเข้าวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนได้ปัจจัยที่สำคัญและสมการที่ดีต่อความเข้มแข็งในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน คือ

- 6.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 6.2 การออมเงินหรือการมีเงินหุ้นของสมาชิก
- 6.3 การจัดการกองทุน
- 6.4 การปฏิสัมพันธ์กับภายนอกแบบพหุภาคี
- 6.5 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
- 6.6 การติดต่อประสานงาน

สมการถดถอยพหุคูณที่ได้คือ $Y = b_0 + b_1 X_1 + b_4 X_4 + b_5 X_5 + b_{11} X_{11} + b_9 X_9 + b_{12} X_{12}$

$Y = 0.414 + 0.497X_1 + 5.133E-02X_4 + 1.817E-02X_5 + 0.155X_{11} + 0.104X_9 + 7.978E-02X_{12}$
ผลวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนได้ตัวแปรอิสระที่ดีที่สุดและได้ค่ามาตรฐาน ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 6 ตัวแปรประกอบด้วย การมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน 0.414 (b_0) รวมกับ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ค่าคะแนนมาตรฐาน 0.497 (b_{4x_1}) รวมกับการออมเงินหรือการมีเงินหุ้นของสมาชิกที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกทุกคนมีความรู้สึกการเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกัน ที่ค่าคะแนนมาตรฐาน 5.133E-02 (b_{4x_4}) รวมกับการจัดการกองทุนที่ได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เช่น การแบ่งหน้าที่ตามความรู้ความสามารถ การได้ซึ่งระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับตัวสมาชิกกองทุน การเงินของกองทุน ที่ค่าคะแนนมาตรฐาน 1.817E-02 (b_{5x_5}) รวมกับการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกแบบพหุภาคี เช่น มีเจ้าหน้าที่ของรัฐ / เอกชน มาแนะนำช่วยเหลือในการจัดตั้งกองทุน มีการจัดประชุมชี้แจง จัดอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการแก่สมาชิก มีการจัดเวทีประชาคม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การจัดไปศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้กองทุนหมู่บ้านอื่น ที่ค่าคะแนนมาตรฐาน 0.155 ($b_{11x_{11}}$) รวมกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เช่น ด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุน กฎหมาย ระเบียบที่หันต่อเหตุการณ์ให้แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกมีความเข้าใจและความรู้ในข้อมูลข่าวสารอย่างชัดเจนต่อเนื่องและทั่วถึงสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามขั้นตอนทำให้จัดตั้งกองทุนได้รวดเร็ว ที่ค่าคะแนนมาตรฐาน 0.104 (b_{6x_6}) รวมกับการติดต่อประสานงาน เช่น มีการติดต่อประสานงานมีการติดต่อกับหน่วยงานรัฐ เอกชนในการดำเนินการ อยู่เสมอ ได้รับคำแนะนำเป็นอย่างดี มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานกองทุนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์โครงการ ที่ค่าคะแนนมาตรฐาน 7.978E-02 ($b_{12x_{12}}$) ซึ่งหากกองทุนหมู่บ้านสามารถดำเนินงานตามสมการดังกล่าว ก็จะส่งผลต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การศึกษาค้นคว้าวิจัยนี้พบว่า การดำเนินงานตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ให้มีความเข้มแข็งนั้นจะต้องดำเนินโดยพิจารณาจาก 3 ปัจจัยประกอบด้วย ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

สิ่งที่ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อปัจจัยด้านการบริหารจัดการ คือ การชี้แจง วิธีการแจ้งขดขึ้นทะเบียน (กทบ.1) โดยผู้ติดตามสังเกตการณ์ จะต้องมีการทำความเข้าใจ อย่างชัดเจน ในการจัดเวทีประชุมสมาชิกและผู้ติดตามสังเกตการณ์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นอย่างดี การกำหนดจำนวนของสมาชิกให้ครบสามในสี่ของครัวเรือนในหมู่บ้านจึงครบองค์ประชุมเวทีประชาคมนั้น จะต้อง

การปรับจำนวนให้มีความเหมาะสมกับสภาพของชุมชนเมืองและหมู่บ้านเพราะวิถีชีวิตของการดำรงชีวิตแตกต่างกันระหว่างหมู่บ้านกับชุมชนเมือง จะเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวจะเกิดขึ้นคือไม่สามารถจัดประชุมเวทีชาวบ้านได้ในชุมชนเมือง อาจเป็นเหตุให้มีการดำเนินการที่ไม่ค่อยถูกต้องตามกระบวนการของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กระบวนการผ่านการประเมินความพร้อม (กทบ.2) โดยคณะอนุกรรมการระดับอำเภอจะเป็นผู้พิจารณาจากข้อมูลของหมู่บ้าน เช่น ข้อมูลหมู่บ้าน ข้อมูล ผลผลิตทางการเกษตร ข้อมูลคณะกรรมการหมู่บ้าน การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน ทุนดำเนินการของหมู่บ้าน แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านนั้น คณะอนุกรรมการระดับอำเภอและคณะอนุกรรมการในระดับต่าง ๆ จำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจกระบวนการและขั้นตอนของโครงการกองทุนหมู่บ้านและมีประสบการณ์ในการดำเนินงานองค์กรชุมชน ตลอดทั้งมีความโปร่งใสไม่เห็นแก่พวกพ้อง จึงจะทำให้ได้รับการพิจารณาเงินจัดสรรอย่างรวดเร็ว และในด้านตัวของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่จะต้องสนใจร่วมแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดตั้งกองทุนสมาชิกในหมู่บ้านจำนวน ร้อยละ 75 เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการระดมหุ้น การออมเงินของกองทุนหมู่บ้านเพราะการมีเงินออมและเงินหุ้นของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวนมากเป็นการแสดงว่าชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของมากตามไปด้วย โดยเฉพาะในเรื่องของความเข้าใจวัตถุประสงค์ หลักการ และปรัชญาของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพราะจะได้ไม่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

1.2 ปัจจัยด้านสังคม

ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย การตระหนักในปัญหาของชุมชนและทุนทางสังคม ที่น่าสนใจคือการตระหนักในปัญหาของชุมชน เช่น สมาชิกหมู่บ้านจะต้องมีการพูดคุย เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและมีการเสนอปัญหาต่อที่ประชุมหมู่บ้าน สมาชิกร่วมเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหา ผู้นำหมู่บ้านจะต้องมีแผนงาน / โครงการ ปัญหาของหมู่บ้านได้รับการแก้ไข แก้ปัญหาและช่วยเหลือ สนองต่อปัญหาของสมาชิก การช่วยเหลือจะต้องมีความเป็นธรรม เสมอภาค การแก้ปัญหาของหมู่บ้านต้องมีโครงการ/แผนงาน ต่อเนื่องชัดเจน หากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้มีการดำเนินการก็จะทำให้เกิดความเข้มแข็งได้ ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมีปัญหายุ่งยากที่การถ่ายทอดของภูมิปัญญาที่สะสมประสบการณ์ไว้ไม่สามารถอธิบายได้เป็นระบบ จะต้องมีบุคคลคอยช่วยเหลือในเรื่องดังกล่าว โดยอาจจะต้องประสานกับข้าราชการครูซึ่งมีประสบการณ์ในการถ่ายทอด เป็นต้น

1.3 ปัจจัยด้านการเมือง

เป็นปัจจัยภายนอกที่มีความสำคัญในการสนับสนุนให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกแบบพหุภาคีจะต้องมี เจ้าหน้าที่ของรัฐ / เอกชน มาแนะนำช่วยเหลือในการจัดตั้งกองทุน มีการจัดประชุมชี้แจง การจัด อบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการแก่สมาชิก มีการจัดเวทีประชาคม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการ

จัดไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ กองทุนหมู่บ้านอื่น และด้านการจัดตั้งกองทุน จะต้องมีการประชุมชี้แจงให้ความรู้แก่ประชาชนถึงวัตถุประสงค์ / ปรัชญาโครงการ ชี้แจงวิธีการคัดเลือกและคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน กระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอนของโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยเฉพาะเรื่องการจัดทำข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านต้องคอยให้การช่วยเหลือสนับสนุนประสานงานโดยหน่วยงานรัฐ / เอกชนในการดำเนินการอยู่เสมอ ตลอดทั้งให้คำแนะนำที่ดี เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกนำไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐไม่ควรดำเนินการโดยชี้แนะหรือจัดทำข้อบังคับสำเร็จรูปให้แก่กองทุนเพราะต้องการจำนวนหมู่บ้านให้ผ่านการประเมินเพื่อสนองนโยบายภาครัฐ โดยไม่คำนึงว่าสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนหรือไม่และไม่ตรงกับหลักการของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จนทำให้ผลการดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์โครงการและกองทุนหมู่บ้านจะไม่มีคามเข้มแข็งอย่างยั่งยืนตลอดไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

- 2.1 ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสตรีต่อความเข้มแข็ง ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
- 2.2 ศึกษารูปแบบการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ให้มีความเข้มแข็ง
- 2.3 ศักยภาพของชุมชนที่ส่งผลความเข้มแข็งในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน